

IL-BAĦAR

ID-DEHRA TAL-BAĦAR

L-ewwel darba li wieħed jara l-baĥar fil-kburiġa tiegħu u joqgħod iħares lejħ jintela u jħoss bħal biża' tal-ghāgeb, li kwasi wieħed jista' jgħid, li kullħadd fuq l-art iħoss dan il-biża'; għax sa l-annimali stess, meta jaraw dak il-kobor ta' ilma bla ebda fini, jibdew jitkexkxu. Il-klieb jimbħu għal baĥar, iż-żwiemel ma jridux jidħlu fiħ.

Ġie li nies ħassu moħhom meta sabu ruħhom fejn jew fuq il-baĥar. Per eżempju wieħed Affrikan, għaref u kuragġjuż, li kien jivvjagġa ma' Livingstone, baża' tant meta sab ruħu fuq il-vapur li f'daqqa waħda ħass moħħu, u beda jhewden, u nxeħet f'dak l-istess baĥar li tant beżżgħu u li fl-istess ħin tant gibdu lejħ !!

Mill-banda l-oħra, meta l-bniedem jidra minn żgħir igħix fejn il-baĥar ma jkunx jista' jħallih kif ġieb u laħaq; meta jitbiegħed minnu jħoss xi ħaġa li tonqsu; iħoss li ma hux qiegħed jieħu nifs biż-żejjed; li ma hux qiegħed jaħseb, u l-ankas jaħdem bħas-soltu, u li ġismu aktar iħossu tqil. Imma malli jargħa' għal fejn il-baĥar, anki qabel ma jarah, iħoss li wasal fejnu għax demmu jibda jigri aktar fil-vini tiegħu u huwa jibda jaħseb aħjar!

Il-ħoss tal-baĥar, tal-mewġ kontra l-blat daqqa jimlewk bil-biża' u daqqa oħra jatuk gost. Anki meta l-ajru jkun sabiħ u kalm il-mewġ ikaxkar miegħu eluf ta' ħaġar żgħir u ta' konkilji. Il-ħoss tagħhom u tal-mewġ flimkien jagħmel fuq il-bniedem certu effett li ma tistāx tfissru. Imma jagħmel effett akbar fuq il-bniedem il-ħoss tal-baĥar waqt xi tempesta kbira. Effett barrani wieħed iħoss waqt xi burraxka kbira fuq il-baĥar, meta jisma' dak it-tneħid u dawk il-ħsejjes kbar tar-rwiefen fejn jew fuq il-baĥar. Idejjaq il-qalb dak it-tneħid qawwi tal-mewġ, aktar u aktar meta jithallat mat-tvenvin tar-rjieħ; u dan il-ħoss isir aktar ikreh meta r-riħ li jkun għaddej jew minn xi xaqq ta' bieb, jew kontra xi ħajt li ifittex li huwa jwaqqa' jew meta jkun għaddej bejn xi żġieġ miksur jagħmel flimkien mal-ħoss tal-mewġ kuncert li ma bħalu !!!

TAGħMIRA TAL-BAĦAR

Il-baĥar huwa mimli b'dud tant żgħir li jekk tieħu qatra waħda baĥar u tifiħa tajjeb bil-mikroskopju (żġieġa li tkabbar mijiet u eluf ta' drabi) inti ssib li ġewwa dik il-qatra hemm

eluf ta' annimali żgħar—infużorji. Issa l-baħrin igħidulna li minn dan il-baħar li huwa mimli b'dawn l-infużorji huma kull tant bil-vapur idumu għaddejjin żmien twil, ikunu verament għaddejjin m'hux fuq ilma, imma fuq brodu jew ħalib!!

Kull qatra minn dan il-baħar isservi biex tgħajjex annimali oħra, semplici ħafna li ma jagħmlux ħaġ'oħra ħlief jiftħu ħalqhom u jgħalquh; l-ilma, bħala ħalib, jidhrol gewwa fihom u isemminhom. L-uniku xogħol tagħhom huwa li jismnu u iwieldu annimali oħra bħalhom. Dan huwa ix-xogħol kollu tagħhom! U dan it-twelid jati wild hekk kbir li l-baħar kien jigi malajr mimli kieku kontra din il kotra ta' wild ma kienx ikun hemm ukoll il-mewt tal-bajd! Niehdu aringa. Din il-ħuta tati daqs ħmistax-il elf bajda!! Issa kieku dan il-bajd kollu kien jati ħmistax-il-elf aringa u targa' kull aringa tati ħmistax-il-elf bajda!! X'kien jigri? Hemm tajjeb li l-bajd waqt li jkun ħiereġ mill-ħuta jigi mekul: dan il-bajd iservi, ħafna minnu, bħala ikel mill-aħjar sewwa nibdew mill-baliena kemm ukoll nispiċċaw fil-ħut l-aktar żgħir!

Il-ħut li jagħmel aktar għal dana l-ikel huwa l-merluzz, jibilgħu minnu mill-aktar li jistgħu u b'hekk huma jingrasaw. Imma b'dana l-ikel kollu ta' dana l-bajd il-biża' li l-baħar jintela' bil-ħut ma tispiċċax, għax jekk l-aringa tbid mal-ħmistax-il-elf, il-merluzz ibid fuq il-miljun! Kwasi seba' darbiet aktar mill-aringa. U l-merluzz għandu bżonn ta' min jeqirdu aktar mill-aringa. Hemm tajjeb li l-bniedem jati kaċċa qawwija lil din il-ħuta fl-inħawi tal-Irlanda. Imma dana ma hux biżżejjed. Għandna min igħinna! L-isturgo kif joħroġ kollu magħlub mix-xmajjar għal baħar ikun pront jati kaċċa lill-merluzz u hekk jismen, biex flimkien mal-merluzz u ma' ħut ieħor jigi mekul mill-aqwa wikkiel li għandna gewwa l-baħar, il kelb-il-baħar!!!

B'dana l-ikel kollu jinżamm eqwilibrju kbir fil-baħar, li Alla jħares ma kienx hekk għax kieku l-aqwas ħadd ma kien jista' jimxi fil-baħar.

IL-BAĖAR MAĖZEN KBIR TAL-IKEL

Imħabba l-biċċa li aħna dejjem niehdu mill-baħar u l-ikel gatt ma jonqos nistgħu ngħidu li l-baħar huwa dak li jitm'a' il-bniedem! Aħna naħdmu l-art, imma l-ħaddiema tal-baħar trodd aktar. Niehdu dak kollu li hemm bżonn biex wieħed isemmen majjal u barri u aħna insibu li biex isemminhom sewwa inti trid titmagħhom ħafna. Għal kuntrarju l-ħut jikber u jismen bi ftit ikel u biex iżzommu fi stat tajjeb ma hemmx bżonn ħlief li tħallih gewwa l-ilma. Targa' għandu tajjeb li l-ħut iżid fir-razza aktar mill-annimali oħra,

Din il-biċċa fehmuha tajjeb mill-eqdem, iċ-Ċinizi, li billi huma kotra kbira għandhom bżonn tal-ikel aktar minn ġnus oħra. Fir-rebbiegħa, in-naħa tax-xmajjar kbar, fit-truf tagħhom jinbiegħ, bil-ftit il-ftit, kwantità kbira ta' bajd tal-ħut; dana l-bajd jiġi mibjugħ lin-nies m'hux għall-ikel imma biex min jixtri iqiegħdu fi kwat kbar tal-ilma fejn ifaqqs, jikber, jismen u jservi biex iżomm familji kbar. U dana huma jsibuh li jati lilhom profitt aktar mix-xogħol tal-art u mill-bhejjem.

Fil-artijiet ta' xatt il-baħar in-nies aktarx titstad u tin-negozja fil-ħut u fil-frott tal-baħar. Imma s'issa kull ma jagħmlu huwa mingħajr ebda metodu. Fuq l-art aħna nieħdu ħsieb u niddefendu l-bhejjem tagħna; aħna ngagħlu il-bhejjem tagħna jildu, għax mingħajr id-dmir tagħna il-wild ma kienx isir jew inkella jsir u jati wild ikrah, jew bla saħħa jew wild li malajr jinkered mill-animali selvaġġi. B'dan il-mod aħna jkollna ċertu jedd fuqhom! Fil-baħar haħna ħut żgħir, minngħajr il-protezzjoni tagħna, minngħajr il-mezzi tagħna biex bihom huma aktar jizdiedu fil-għadd u fil-kobor kienu jispiċċaw fix-xejn: u din hija waħda mir-raġunijiet li aħna għandna l-jedd li ngħixu minn fuqhom!!

In-nazzjonijiet tal-lum għandhom jieħdu ħsieb li ma jagħmlux dik il-kaċċa hekk haħxa kontra l-ħut li biha ma jdumx ma jeqirdu ċerti razez li huma wisq infittxa għall-bżonnijiet tal-bniedem. Huma għandhom bżonn jieħdu ħsieb biex jiddefendu dawn ir-razez kontra l-egħdewwa tagħhom u li ma jeqirdux il-bajd tagħhom. U hekk huma jsibu f'din il-ħaġa tezori li minnhom ikunu jistgħu jipprofitaw.

TRIQT TAL-BAĦAR

Ġnus tal-qedem kienu jagħmlu użu mix-xmajjar biex jieħdu tagħbijiet minn banda għal oħra. Għall-ewwel, kienu imexxu fuq żkuk ta' siġar, u wara fuq iċ-ċattri t-tagħbijiet kollha.

Aktar tard tgħallmu jibnu bastimenti u bdew jimxu fuq il-baħar issa bl-imqadef u issa bil-qala', minngħajr ma jit-begħdu wisq mix-xtut tagħhom.

Aktar tard saru kuragġużi u tgħallmu jbaħħru, bin-nhar jimxu fuq ix-xemx u bil-lejl fuq l-kwiekeb. Imbagħad insabet il-boxxla li kienet ta' għajnuna mill-ewlenin li fuq bastimenti żgħar, bla saħħa kbira, minngħajr ma jafu tajjeb il-geografija u l-anqas il-forma tad-dinja kienu jissograw imorru fil-bogħod. U m'hux darba jew tnejn spiċċaw biex haħsu qares din il-mawra tagħhom billi għerqu! Huma ma kinux jafu tajjeb ir-rjieħ u l-anqas il-biża' tat-tempesti u tas-sajetti;

kienu jaħsbu li l-allat tagħhom kienu inkorlati għalihom u li kienu qegħdin irażżnuhom b'dan il-mod.

Il-lum wieħed ibaħħar b'inqas biża'. Tassew li hemm tempesti kbar, u hemm ukoll blat fil-baħar perikulus; imma il-mappi li l-kaptani jimxu fuqhom huma precizi ħafna biex igħarrfuhom fejn ikunu jinsabu dak il-ħin u għodda biex ikunu jafu jekk hux ġej maltemp, inkella jekk hemmx xi maltemp viċin; u għandhom mezz ukoll biex jikkumbattu l-mewġ billi jxerrdu fuq il-baħar iż-żejt!

Per mezz tal-Markoni jkunu jafu x'qiegħed isir fil-bogħod. Fuq ix-xtut kollha hemm il-fanali li juru lill-baħrin fejn jinsabu u (jekk hemm bżonn) xi lokijiet li għandhom jaħarbu.

Imħabba l-kummerè u l-posta minn banda għal oħra naraw li huma ħolqu triqat, li l-vapuri kollha jgħaddu minnhom; triqat m'hux maħżużin fuq il-baħar, imma fuq mappi. U dawna t-triqat ma għandhomx bżonn ta' tiswija bħat-triqat ta' fuq l-art. Targa' dawn it-triqat ma humiex mimlija bit-trab jew fix-xita bit-tajn; imma huma dejjem indaf u ituk is-saħħa, pulmuni sħaħ u demm safi. Il-ħajja ta' fuq il-baħar hija ħajja tas-saħħa: u n-nies li jehduha kontra it-tempesti isiru nies ta' kuraġġ u ta' ebda biża'!!

L-ILMA BAĦAR. --IL-MELĦ

Meta nħallu l-ilma baħar għall-arja l-ilma jtir u jibqa' l-melĦ.

Il-melĦ għandu sehem qawwi fil-ħajja tal-bniedem u l-annimali. Minn floku ma tistâx tqiegħed ħaġ'oħra! Jiena hawn ma jiniex sejjer nindaħal x'jaġġmel il-melli fil-ġisem, iżda ħalluni nsemmi u ngħid fil-qasir x'jaħsbu l-għorrief fuq din il-biċċa. Skond il-fehma tagħhom il-ġisem tal-bniedem u l-ġisem tal-bhejjem hu magħmul minn ħafna CELLULI li jservu sewwa għat-taħrik, sewwa għat-tmigh etc. Biċċa minnhom huma jitharku, oħrajn ma jitharku xejn; dawn iċ-ċelluli kollha kemm huma dejjem jitbiddlu f'certu meraq, u billi iċ-ċelluli kollha kemm huma dejjem jitbillu f'dan il-meraq nistgħu ngħidu li aħna ngħixu fih. Dan il-meraq nafu x'fih u m'niex huwa magħmul. Dan il-meraq ta' *gewwa fina* huwa l-istess ħaġa qisu ilma baħar. Aħna qisna ħafna ħut, li mmutu jekk inneħħu minn ġisimna dan il-meraq!

F'raġel li jżen ħamsa u sebgħin ratal issiblu bejn wieħed u ieħor ħamsa u għoxrin ratal minn dan il-meraq. Nistgħu inneħħu *kwasi* id-demm kollu ta' kelb ħaj u nitfgħu gewwa il-vini tiegħu ilma baħar. Ma hix l-ewwel darba li nies morda

bl'anemija (nukkas tad-demmm) jikkurawhom u jfejquhom billi
jitfgħulhom ġewwa l-vini ILMA BAHAR SAFI !

TISLIMA LILL-BAĦAR

Lilek, oh baħar qawwi, lilek saħħa li ma bħalha ; lilek
li tregi l-art, lilek għajn tal-ħajja ; lilek li n-nies għadha ma
tafx imma għandha bżonn, lilek hija b'qalbha kollha ssellem.

B.